

PROGRAMA ȘCOLARĂ

pentru disciplina

DESEN DE FORME

Clasele a III-a – a IV-a

ALTERNATIVA EDUCAȚIONALĂ WALDORF

NOTĂ DE PREZENTARE

Documentul de față reprezintă programa școlară pentru disciplina *Desen de forme* pentru clasele a III-a și a IV-a. Planul-cadru de învățământ pentru clasele a III-a și a IV-a al alternativei educaționale Waldorf prevede o oră de desen de forme, în trunchiul comun.

Este recomandabil ca orele de desen de forme să se desfășoare, în clasele ciclului primar, sub formă de epoci. Modul de organizare a epocilor, structura orei de epocă și materialul de recitat și de povestit sunt prevăzute în programa de limba și literatura română de la respectiva clasă.

Învățământul alternativ Waldorf își propune să asigure dezvoltarea completă și nerestrictivă a personalității copilului, în concordanță cu aptitudinile sale native. Programa pentru disciplina *Desen de forme* continuă în mod firesc demersul propus pentru învățământul artistic, asigurând unitatea conceptuală a studiului artelor plastice și a geometriei în învățământul alternativ Waldorf. *Desenul de forme* își propune să realizeze o incursiune în desenarea nonfigurativă. Copiii vor trăi prin formele desenate calitățile mișcării, care devine contrariul ei prin așternerea pe hârtie. Mișcarea oprită în semn este cea care trece prin transfigurări și transformări succesive și din ce în ce mai complexe pe parcursul anilor. Această activitate îi ajută pe copii să înțeleagă gesturile concretizate în formele exterioare, atât în lucrurile și ființele naturale, cât și în obiectele create. Privirea este astfel completată de forța de creație și descoperirea procesului de devenire a formei. Această capacitate conduce ființa umană dincolo de suprafața celor vizibile și o poartă spre profunzimile fiecărei ființe sau lucru.

Desenul de forme are ca obiective explorarea domeniului sensibil al formelor și inițierea în geometrie. Copilul este îndrumat să sesizeze, pe lângă legitățile ce acționează în formă și frumusețea ei, jocul strict și ordonat al raporturilor. Cunoașterea spațiului fizic este activată prin configurații geometrico-plastice în care intervin ritmul, simetria, analogia, similitudinea, gradația, radiația, mișcarea și contra-mișcarea, repetiția și amplificarea. Desenul este realizat exclusiv cu mâna liberă.

Structura programei școlare include:

- notă de prezentare;
- competențe generale;
- competențe specifice și exemple de activități de învățare;
- conținuturi;
- sugestii metodologice;
- bibliografie.

Competențele sunt ansambluri structurate de cunoștințe, abilități și atitudini dezvoltate prin învățare, care permit rezolvarea unor probleme specifice unui domeniu sau a unor probleme generale, în diverse contexte particulare.

Competențele generale vizate la nivelul disciplinei *Desen de forme* jalonează achizițiile de cunoaștere și de comportament ale elevului pentru întregul ciclu primar.

Competențele specifice sunt derivate din competențele generale, reprezintă etape în dobândirea acestora și se formează pe durata unui an școlar. Pentru realizarea competențelor specifice, în programă sunt propuse exemple de activități de învățare care valorifică experiența concretă a elevului și care integrează strategii didactice adecvate unor contexte de învățare variate.

Conținuturile învățării se constituie din inventarul achizițiilor necesare elevului pentru comunicare și rezolvarea unor probleme specifice unui domeniu sau a unor probleme generale, în diverse contexte particulare.

Sugestiile metodologice prezintă strategii didactice de integrare a conținuturilor în proiectarea și desfășurarea activităților și de adaptare a acestora la nivelul de vârstă al elevilor și la particularitățile claselor de elevi.

COMPETENȚE GENERALE

1. Aplicarea formelor plastice specifice spațiului fizic
2. Comunicarea folosind limbajul specific desenului de forme
3. Manifestarea interesului pentru studiul și aplicarea desenului de forme/ geometric în contexte variate

COMPETENȚE SPECIFICE ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE

1. Aplicarea formelor plastice specifice spațiului fizic

Clasa a III-a	Clasa a IV-a
1.1. Completarea desenelor de simetrie în axă impară <ul style="list-style-type: none"> desenarea unor forme complexe cu axă desenată, bazate pe axă triunghiulară, pentagonală etc. desenarea unor forme complexe fără axă desenată, bazate pe axă triunghiulară, pentagonală etc. 	1.1. Desenarea benzilor împletite <ul style="list-style-type: none"> desenarea formelor în benzi împletite, urmărind caracterul spațial al acestora (trecerea liniei pe deasupra și pe dedesubt)
1.2. Realizarea formelor corespondente <ul style="list-style-type: none"> desenarea de forme care au un spațiu interior și exterior, cu modele de linii corespondente 	1.2. Desenarea cu mână liberă a formelor geometrice <ul style="list-style-type: none"> desenarea metamorfozelor unor forme geometrice
1.3. Evidențierea proprietăților formelor <ul style="list-style-type: none"> identificarea proprietăților simple de simetrie evidențierea prin culoare a proprietăților de simetrie 	1.3. Evidențierea proprietăților benzilor împletite și a formelor geometrice <ul style="list-style-type: none"> observarea spațialității benzilor împletite identificarea proprietăților formelor geometrice prin culoare

2. Comunicarea folosind limbajul specific desenului de forme

Clasa a III-a	Clasa a IV-a
2.1. Folosirea termenilor potriviți pentru a descrie formele realizate <ul style="list-style-type: none"> descrierea formelor realizate, după model dat 	2.1. Folosirea termenilor potriviți pentru a descrie formele realizate <ul style="list-style-type: none"> descrierea formelor realizate, după model dat

3. Manifestarea interesului pentru studiul și aplicarea desenului de forme/ geometric în contexte variate

Clasa a III-a	Clasa a IV-a
3.1. Asumarea diverselor roluri de învățare în cadrul unui grup <ul style="list-style-type: none"> formularea de probleme pentru colegi rezolvarea unor probleme propuse de colegi 	3.1. Asumarea diverselor roluri de învățare în cadrul unui grup <ul style="list-style-type: none"> formulare de probleme pentru colegi rezolvarea unor probleme propuse de colegi
3.2. Folosirea în alte lucrări a formelor studiate sau combinații ale lor <ul style="list-style-type: none"> aplicarea în caietele altor materii a ilustrațiilor sau a ornamentelor folosind elemente sau forme studiate 	3.2. Folosirea în alte lucrări a formelor studiate sau combinații ale lor <ul style="list-style-type: none"> aplicarea în caietele altor materii a ilustrațiilor sau a ornamentelor folosind elemente sau forme studiate realizarea de cusături cu benzi împletite

CONȚINUTURI

Clasa a III-a	Clasa a IV-a
<ul style="list-style-type: none">▪ simetria față de două axe și simetria de rotație▪ forme echilibrate, după concepția proprie▪ exerciții de completare pentru echilibrarea formei▪ forme obținute prin procedeul polarizării: aflarea corespondentului unei forme interioare printr-o linie exterioară▪ forme construite pe axele de simetrie/ bisectoarele triunghiului, pătratului, pentagonului etc.▪ forme spațiale: cub, sferă, cilindru, con▪ spirale și forme circulare care se suprapun sau se întrepătrund	<ul style="list-style-type: none">▪ benzi împletite și motive ornamentale împletite din ornamentica românească, irlandeză, scandinavă etc.▪ observarea de decorații de agrafe, broșe, gravuri de brățări, ornamente ale armelor, coifurilor, prorei navelor etc.▪ noduri marinărești - desen și lucru practic▪ cercul transformat în elipsă▪ elipsa transformată în lemniscată▪ cercul transformat în pătrat▪ cercul transformat în triunghi

SUGESTII METODOLOGICE

Este recomandabil ca, în clasele ciclului primar, orele de Desen de forme să se desfășoare sub formă de epoci. Modul de organizare a epocilor, structura orei de epocă și materialul de recitat și de povestit sunt prevăzute în programa de limba și literatura română de la respectiva clasă.

Desenul de forme realizat în **clasa a III-a** va aprofunda temele elementului plan pe mai multe axe. Formele care se completează în alternanță, lucrate în clasa a II-a, vor fi realizate mai complex și mai exact, continuând cu mărirea numărului de axe, lucrul pe un număr impar de axe, pentru a se aprofunda capacitatea de percepere și de concentrare.

Descoperirea de modele proprii va fi stimulată în mai mare măsură datorită formelor uneori asimetrice care pot fi create, cu păstrarea aspectului echilibrat al desenului.

Desenarea unor forme care cer completarea calitativă, deci cu o linie/ formă polară, va crește complexitatea activității plastice. Aceste exerciții sunt potrivite pentru cultivarea capacității de imaginare a interiorului/ exteriorului unei forme, pentru concepția, echilibrul și coerența formelor și pentru cultivarea sesizării formelor contrastante.

Modelele dezvoltate vor putea fi utilizate atât pentru ilustrarea diferitelor caiete sau lucrări, cât și pentru aplicarea la orele de abilități practice, în realizarea broderiilor.

Întotdeauna se va avea în vedere elementul de culoare, care subliniază caracteristica modelului ales, dar va fi în același timp un mijloc de lucru al învățătorului cu personalitatea copilului. Culoarea și forma se vor putea astfel completa reciproc, acordându-se în același timp cu strădania de armonizare interioară.

Desenul de forme realizat în **clasa a IV-a** va aduce un element calitativ nou în ceea ce privește perspectiva din care se lucrează. Modelele de benzi împletite vor fi urmărite din punctul de vedere al realizării impresiei de spațialitate.

Se pot folosi exerciții de pregătire pentru observarea trecerii firelor textile pe deasupra și pe dedesubt: împletirea diferitelor noduri (marinărești) sau înfășurarea firelor textile pe suprafețe pregătite și desenate în acest scop. Apoi formele se pot desena pe coala de hârtie.

De la formele simple, de suprapunere a unei bucle, copiii vor descoperi forme cu două și trei bucle. Apoi se va trece la forme asemănătoare cu cele lucrate în anii anteriori, dar cu accent pe această suprapunere și asupra impresiei de spațialitate.

Pe măsură ce tehnica este stăpânită, se vor lua ca modele împletituri practicate în ornamentica românească și străină.

Tehnica de transpunere a acestora va urmări următoarele faze:

- însemnarea pe hârtie cu un creion de culoare deschisă a punctelor care urmează să fie ocolite de diferitele bucle;
- desenarea cu o culoare deschisă (eventual culoarea mai deschisă dintre cele ce vor fi utilizate la acel desen) pentru a trasa cu o linie continuă modelul împletit;
- evidențierea prin umbrire a locurilor de suprapunere;
- desenarea formei împletite, cu respectarea locurilor de buclă și de suprapunere;
- completarea desenului cu una sau două culori potrivite.

Realizarea de modele proprii va fi stimulată și aici, cu respectarea elementelor de tehnică specifice.

Modelele dezvoltate vor putea fi utilizate atât pentru ilustrarea diferitelor caiete sau lucrări, cât și pentru aplicarea la orele de abilități practice, în realizarea broderiilor.

Întotdeauna se va avea în vedere elementul de culoare, care subliniază caracteristica modelului ales, dar va fi în același timp un mijloc de lucru al învățătorului cu personalitatea copilului. Culoarea și forma se vor putea astfel completa reciproc, acordându-se în același timp cu strădania de armonizare interioară.

BIBLIOGRAFIE

Kranich Ernst-Michael et al., *Desenul formelor. Dezvoltarea simțului pentru formă în educație*, Ed. Triade, Cluj-Napoca, 2002.

Kutzly Rudolf, *Desen de forme creativ*, Ed. Biodin, București, 2005.

Rawson Martyn, Richter Tobias, *The Educational Tasks and Content of the Steiner Waldorf Curriculum*, Steiner Schools Fellowship Publications, 2000.

Richter Tobias, *Sarcina pedagogică și obiectivele de învățământ ale unei școli libere Waldorf*, Ed. Triade, 2001.

Schuberth Ernst, *Der Geometrieunterricht an Waldorfschulen. Band 1: Das Formenzeichnen als tätige Geometrie in den Klassen 1 bis 4*, Freies Geistesleben, 1999.

Schuberth Ernst, *Predarea geometriei în școala Waldorf. Volumul 2: Desen comparativ al formelor și construcții geometrice de bază în clasele a 4-a și a 5-a*, Ed. Triade, 2002.

Steiner Rudolf, *Arta educației. Discuții de seminar și conferințe asupra planului de învățământ*, Ed. Triade, 2001.

Steiner Rudolf, *Arta educației. Metodică și didactică*, Ed. Triade, 2001.

Stockmeyer E. A. Karl, *Angaben Rudolf Steiners für den Waldorfschulunterricht*, Pädagogische Forschungsstelle beim Bund der Freien Waldorfschulen Stuttgart, 2001.

***, *Configurarea învățământului din clasele I până într-a VIII-a la școlile Waldorf/ Rudolf Steiner*, Ed. Triade, 2005.